

Gemeenteraads-
verkiezingen

2006
Elections Communales
Gemeenteraadsverkiezingen

2006

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN GEORGANISEERD DOOR

het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

2006

Verantwoordelijk uitgever

Nicole JUILLARD, Directeur-Diensthoofd
Bestuur Plaatselijke Besturen
Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
City Center Offices
Kruidtuinlaan, 20
1035 Brussel

Inlichtingen

Christine VAN LIEDEKERKE, attaché (NL) 02 800.32.28
Fabienne BURY, eerste attaché (FR) 02 800.32.36
Paul-Henri PHILIPS, Verantwoordelijke « Communicatie voor de organisatie van de gemeentelijke verkiezingen 2006 »
Bestuur Plaatselijke Besturen
Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
City Center Offices
Kruidtuinlaan, 20
1035 Brussel
Cell. Phone : 0499.588.105
website: www.brusselseverkiezingen2006.irisnet.be
e-mail: brusselseverkiezingen2006@mbhg.irisnet.be

Design ©MRBC Directie Externe Communicatie 2006

Inhoud

INLEIDING	3
DE GEMEENTE	4
WIE MAG STEMMEN ?	6
• BELGEN	6
• BURGERS VAN DE EUROPESE UNIE DIE IN BELGIË VERBLIJVEN	6
• BURGERS ONDERDANEN VAN EEN STAAT DIE GEEN LIDSTAAT VAN DE EUROPESE UNIE IS EN DIE IN BELGIË VERBLIJVEN	7
AANTAL POTENTIËLE KIEZERS IN BRUSSEL	7
WANNEER STEMMEN EN HOE GELDIG STEMMEN ?	8
GEVALLEN VAN UITSLUITING OF SCHORSING VAN DE KIESRECHTEN	8
OPMAKEN VAN DE KIEZERSLIJSTEN EN INDIENEN VAN BEZWAREN	8
STEMPLICHT	10
STEMMEN BIJ VOLMACHT	10
BIJSTAND BIJ HET STEMMEN	12
DE GEAUTOMATISEERDE STEMMING	12
VERKIESBAARHEIDSVORWAARDEN	15
PARITEIT MAN-VROUW OP DE LIJSTEN	16
INDIENING VAN DE KANDIDATUREN	16
ORGANISATIE VAN DE VERKIEZINGEN	18
BESCHERMDE EN VERBODEN LETTERWOORDEN	18
EVENREDIGE VERTEGENWOORDIGING	19
ONVERENIGBAARHEDEN	21
BEOORDELING VAN DE GELDIGHEID VAN DE VERKIEZING	22
VERKIEZINGEN VAN DE O.C.M.W.-RADEN	23
VERKIEZINGSCAMPAGNE	24

INLEIDING

In een democratie die gebaseerd is op volksvertegenwoordiging zoals in België, worden regelmatig verkiezingen gehouden opdat de burgers hun vertegenwoordigers voor de verscheidene overheden zouden kunnen aanwijzen.

De grondbeginselen van het Belgische kiessysteem zijn vastgelegd in de Grondwet:

- de verkiezingen gebeuren volgens het algemeen kiesstelsel;
- het principe van de evenredige vertegenwoordiging wordt toegepast;
- iedere kiezer kan één stem uitbrengen;
- de stemming is geheim;
- de stemming is verplicht;
- de stemming gebeurt in de gemeente waar de kiezer is gehuisvest.

Ingevolge de zogenaamde "Lambermontakkoorden" uit 2001 is de volledige provinciale en gemeentelijke wetgeving, op enkele uitzonderingen na, overgeheveld van de Federale Staat naar de drie Gewesten (Vlaams Gewest, Waals Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Deze overheveling is geregeld bij de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de Gewesten en Gemeenschappen (Belgisch Staatsblad van 3 augustus 2001).

Hieruit volgt dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevoegd is voor de wetgeving, de reglementering en de organisatie van de gemeenteraadsverkiezingen. Er zijn geen provincieraadsverkiezingen in Brussel.

De gemeenteraadsverkiezingen worden georganiseerd op basis van enerzijds het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek, ingesteld bij de ordonnantie van 16 februari 2006 houdende wijziging van de gemeentekieswet, en anderzijds de wet van 11 april 1994 tot organisatie van de geautomatiseerde stemming.

De verkiezingen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gehouden

VERGADERING	HOE VAAK?
De Kamer	4 jaar
De Senaat	4 jaar
Het Europees Parlement	5 jaar
Het Vlaams Parlement	5 jaar
Het Parlement van de Franse Gemeenschap	5 jaar
Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement	5 jaar
De gemeenteraden	6 jaar

- De gemeente is het overheidsniveau dat u het meest nabij is. Zij beschikt over talrijke bevoegdheden. De organisatie en het beheer van de gemeente steunt voornamelijk op **drie organen**:

- het wetgevende orgaan: de gemeenteraad
- het uitvoerende orgaan: het college van burgemeester en schepenen.
- de burgemeester

- De gemeentelijke bevoegdheden zijn erg ruim en omvatten alles wat te maken heeft met het “**gemeentelijk belang**”, met andere woorden de collectieve noden van de inwoners.

- De wet bestendigt het principe van de gemeentelijke autonomie, dat de erkenning van de gemeentelijke overheid als onafhankelijke overheid bevat. Dat wil dus zeggen dat de gemeentelijke verkozenen over een ruime beslissingsmacht beschikken binnen de bevoegdheden die ze uitoefenen, zij het onder toezicht, van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De gemeente heeft tevens de taak om bepaalde wetten en beslissingen van de federale, de gemeenschaps- en gewestelijke overheden uit te voeren (vb. burgerlijke stand, politie, enz.)

- Zo is de gemeente onder andere bevoegd voor:

- openbare werken;
- onderwijs;
- burgerlijke stand (geboorte, huwelijk, overlijden);
- bevolking (identiteitskaart, adreswijziging, rijbewijs, enz.);
- sociale actie dankzij het O.C.M.W. en andere diensten;
- lokale politie (via de politiezones)
- enz.

DE GEMEENTE

- Elke gemeente heeft een **gemeenteraad**. Deze omvat de mandatarissen die bij de gemeenteverkiezingen verkozen werden. De gemeenteraadsleden stemmen de gemeentelijke reglementen en besluiten. Zij kiezen eveneens de schepenen die, samen met de burgemeester, het college van burgemeester en schepenen vormen. De organisatie van de gemeenteraad beantwoordt aan nauwkeurige regels. Hij vergadert onder het voorzitterschap van de burgemeester minstens tienmaal per jaar. De plaats, de dag en het uur, evenals de agenda van de zittingen van de gemeenteraad moeten bekendgemaakt worden door aanplakking aan het gemeentehuis. De agenda wordt bepaald door het college van burgemeester en schepenen, terwijl ieder gemeenteraadslid de mogelijkheid heeft om een bijkomend punt te laten inschrijven. De stemmingen gebeuren met de absolute meerderheid. Bovendien zijn de zittingen van de gemeenteraad in principe openbaar, behalve wanneer de zitting met gesloten deuren vereist is, wat wil zeggen dat iedere burger de openbare zittingen mag bijwonen, dit echter zonder er aan deel te nemen.

Het aantal gemeenteraadsleden dat rechtstreeks moet worden verkozen, hangt af van het bevolkingscijfer van de gemeente (zie tabel 1).

- Het college van burgemeester en schepenen oefent zijn bevoegdheden collectief uit. Met andere woorden, ieder lid ervan is solidair aansprakelijk voor de beslissingen en handelingen van het college. Het kan echter, voor de voorbereiding van de te behandelen dossiers, de werkzaamheden toevertrouwen aan één of meer schepenen.

Zoals hiervoor al werd vermeld, worden door en uit die gemeenteraadsleden de schepenen verkozen. Hun aantal wordt, net zoals dat van de gemeenteraadsleden, bepaald naargelang van de omvang van de bevolking van de gemeente (zie tabel 1).

De zittingen van het college van burgemeester en schepenen zijn niet openbaar.

- In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaan er specifieke regels om de aanwezigheid van schepenen van beide taalgemeenschappen binnen het college aan te moedigen (artikel 279 van de nieuwe gemeentewet). Sinds 2002 verplicht artikel 11bis van de Grondwet de aanwezigheid van personen van verschillend geslacht in de colleges van burgemeester en schepenen.

- De **burgemeester** wordt uit de leden van de gemeenteraad benoemd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering.

Hij heeft heel wat taken:

- hij is de voorzitter van de gemeenteraad en van het college van burgemeester en schepenen;
- hij ondertekent de reglementen en beschikkingen van de raad, van het college van burgemeester en schepenen, de publicaties, de akten en de briefwisseling van de gemeente;

- hij vertegenwoordigt de hogere overheden op het plaatselijke vlak en is er in die hoedanigheid verantwoordelijk voor de uitvoering van de wetten, ordonnances, enz.;
- hij is ambtenaar van de burgerlijke stand en zorgt ervoor dat de registers behoorlijk bijgehouden worden;
- hij maakt deel uit van het Politiecollege dat op het vlak van de politiezone opdrachten van administratieve politie uitvoert.

- Elke gemeente heeft tevens een **O.C.M.W.-raad** die het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn beheert. De leden van deze raad worden later verkozen door de gemeenteraad.

Het O.C.M.W. heeft als opdracht aan personen en families hulp te verzekeren die de collectiviteit hen verschuldigd is. Deze hulp kan van materiële, sociale, medische, medisch-sociale of psychologische aard zijn (vb. toekenning van het integratie-inkomen, socio-professionele integratie, dringende medische hulp voor illegalen, hulp inzake huisvesting, hulp aan bejaarde personen, toegang tot cultuur en vrijetijdsbesteding, enz.).

AANTAL RAADSLEDEN EN SCHEPENEN

Tabel 1 op basis van het inwonersaantal op 31 december 2005

GEMEENTE	RAADSLEDEN	SCHEPENEN
Anderlecht	45	8
Oudergem	29	6
Sint-Agatha-Berchem	27	6
Brussel	47	9
Etterbeek	35	7
Evere	31	7
Vorst	35	7
Ganshoren	27	6
Elsene	41	8
Jette	35	7
Koekelberg	25	5
Sint-Jans-Molenbeek	41	8
Sint-Gillis	35	7
Sint-Joost-ten-Node	27	6
Schaarbeek	47	9
Ukkel	41	8
Watermaal-Bosvoorde	27	6
Sint-Lambrechts-Woluwe	35	7
Sint-Pieters-Woluwe	33	7

BURGERS VAN DE EUROPESE UNIE DIE IN BELGIË VERBLIJVEN

Volgens het verdrag van Maastricht kan elke burger van de Europese Unie die in een lidstaat verblijft waarvan hij geen onderdaan is, het stemrecht en het recht zich verkiesbaar te stellen voor gemeenteraadsverkiezingen verwerven. Dit onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die Staat. Dit kiesrecht wordt in België geregeld bij wet van 27 januari 1999.

Om als Europese burger aan deze verkiezingen deel te nemen moet men:

1. de nationaliteit hebben van één van de lidstaten van de Unie: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Zweden en sinds de recente uitbreiding van de Europese Unie (op 1 mei 2004) ook: Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië. Wie daarenboven ook de Belgische nationaliteit bezit, wordt als Belg beschouwd en neemt dus deel aan alle Belgische verkiezingen.

2. uiterlijk op 1 augustus 2006 ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister van de gemeente waar men verblijft. Voor Europese ambtenaren, die vrijgesteld zijn van de inschrijving in de bevolkingsregisters, en hun gezin volstaat het dat ze vermeld worden in het bevolkingsregister van de Belgische gemeente waar ze hun hoofdverblijfplaats hebben;

3. minstens 18 jaar zijn op 8 oktober 2006;

4. zich niet bevinden in één van de gevallen van uitsluiting of schorsing van het kiesrecht op 8 oktober 2006 (zoals verder uiteengezet op pg. 8);

5. ingeschreven zijn op de kiezerslijst van de gemeente ook al is men reeds opgenomen op de kiezerslijst voor de verkiezing van het Europees Parlement. Hiervoor is een aanvraagformulier nodig dat gratis te bekomen is op het gemeentehuis of kan gedownload worden van de website www.brusselseverkiezingen2006.irisnet.be en dat **uiterlijk op 31 juli 2006** moet worden ingediend. Eens door het college van burgemeester en schepenen als kiezer erkend, ontvangt men een officieel bericht van de gemeente. Een inschrijving op de kiezerslijst houdt dezelfde wettelijke verplichting tot stemmen in als de Belgische onderdanen.

De **erkenning** in de hoedanigheid van kiezer blijft geldig zolang de betrokkene blijft voldoen aan de kiesbevoegdheidsvoorwaarden of zolang hij niet heeft afgezien van zijn bevoegdheid van kiezer ongeacht de gemeente waar hij zijn hoofdverblijf in België gevestigd heeft. Dit wil dus zeggen dat de Europese burger die voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2000 reeds zijn aanvraag heeft ingediend en erkend is als kiezer, ook voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 automatisch erkend is als kiezer. In dat geval moet hij dus geen nieuwe aanvraag meer indienen.

WIE MAG STEMMEN ?

BELGEN

Krachtens artikel 1 van het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek moeten men, om gemeenteraadskieser te zijn:

1. Belg zijn;

2. de volle leeftijd van achttien jaar bereikt hebben op 8 oktober 2006;

3. uiterlijk op 1 augustus 2006 ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van de gemeente;

4. zich niet bevinden in één van de gevallen van uitsluiting of schorsing van het kiesrecht op 8 oktober 2006 (zoals verder uiteengezet op pg. 8).

BURGERS VAN EEN STAAT DIE GEEN LIDSTAAT IS VAN DE EUROPESE UNIE EN DIE IN BELGIË VERBLIJVEN

Krachtens de wet van 19 maart 2004 krijgen nu ook vreemdelingen van buiten Europa die in ons land verblijven stemrecht, wat wil zeggen dat ze enkel kunnen optreden als kiezer, maar niet als kandidaat, dit in tegenstelling met de Europese burgers.

Behalve de nationaliteit, dienen ze aan dezelfde voorwaarden als de Europese burgers te voldoen, zijnde:

- 1. uiterlijk op 1 augustus 2006 zijn ingeschreven** in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister van de gemeente waar ze hun hoofdverblijfplaats hebben;
- 2. minstens 18 jaar** zijn op 8 oktober 2006;
- 3. zich niet bevinden in één van de gevallen van uitsluiting of schorsing** van het kiesrecht op 8 oktober 2006 (zoals verder uiteengezet op pg.8);
- 4. ingeschreven** zijn op de kiezerslijst van de gemeente. Hier-voor is een aanvraagformulier nodig dat gratis te bekomen is op het gemeentehuis of kan gedownload worden van de website www.brusselseverkiezingen2006.irisnet.be en dat **uiterlijk op 31 juli 2006** moet worden ingediend. In deze schriftelijke aanvraag dient de aanvrager het volgende te vermelden: de nationaliteit, het adres van de hoofdverblijfplaats en een verklaring waarin de indiener van de aanvraag zich ertoe verbindt de Grondwet, de wetten van het Belgische volk en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden na te leven. Eens door het college van burgemeester en schepenen als kiezer erkend, ontvangt men een officieel bericht van de gemeente. Een inschrijving op de kiezerslijst houdt dezelfde wettelijke verplichting tot stemmen in als de Belgische onderdanen.

- 5. Er is echter een bijkomende voorwaarde:** men moet gedurende de **vijf jaar** vóór de indiening van de aanvraag de **hoofdverblijfplaats** ononderbroken in België hebben gehad. Dit ononderbroken verblijf moet bovendien gedekt zijn door een wettelijke verblijfstitel.

Ook hier blijft de erkenning in de hoedanigheid van kiezer geldig zolang de betrokkene blijft voldoen aan de kiesbevoegdheidsvoorwaarden of zolang hij niet heeft afgezien van zijn bevoegdheid van kiezer, ongeacht de gemeente waar hij zijn hoofdverblijf in België gevestigd heeft.

AANTAL POTENTIËLE KIEZERS IN BRUSSEL

Tabel 4 Toestand op 1 maart 2006

GEMEENTE	Belgische kiezers	Kiezers - Europese Unie			Kiezers - Niet Europese Unie		
		INGESCHREVEN	POTENTIEEL	PERCENTAGE	INGESCHREVEN	POTENTIEEL	PERCENTAGE
ANDERLECHT	54 903	968	10 195	9,49%	0	4 413	0,00%
OUDEGERM	18 792	275	3 393	8,10%	0	495	0,00%
SINT-AGATHA-BERCHEM	13 494	136	1 392	9,77%	0	405	0,00%
BRUSSEL	76 999	980	19 370	5,06%	0	7 931	0,00%
ETTERBEEK	21 805	428	8 907	4,81%	0	1 376	0,00%
EVERE	21 396	216	2 579	8,38%	0	996	0,00%
VORST	26 578	512	6 906	7,41%	0	1 794	0,00%
GANSHOREN	14 666	185	1 359	13,61%	0	420	0,00%
ELSENE	38 338	807	18 618	4,33%	0	3 852	0,00%
JETTE	28 388	275	2 886	9,53%	0	1 292	0,00%
KOEKELBERG	10 655	143	1 587	9,01%	0	811	0,00%
SINT-JANS-MOLENBEEK	42 098	406	5 980	6,79%	0	5 195	0,00%
SINT-GILLIS	19 860	1 051	10 436	10,07%	0	2 341	0,00%
SINT-JOOST-TEN-NODE	10 790	125	2 093	5,97%	0	2 121	0,00%
SCHAARBEEK	57 817	799	12 002	6,66%	0	8 092	0,00%
UKKEL	45 980	759	11 775	6,45%	0	1 550	0,00%
WATERMAAL-BOSVOORDE	16 286	296	2 224	13,31%	0	357	0,00%
SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE	28 738	575	7 940	7,24%	0	933	0,00%
SINT-PIETERS-WOLUWE	22 373	811	6 521	12,44%	1	541	0,18%
TOTALEN	569 956	9 747	136 163	7,16%	1	44 915	0,00%

GEVALLEN VAN UITSLUITING OF SCHORSING VAN DE KIESRECHTEN

UITSLUITING

De personen die veroordeeld zijn tot een criminele straf zijn van het kiesrecht voorgoed uitgesloten en mogen niet worden toegelaten tot de stemming (art. 6 Kieswetboek).

SCHORSING

Zijn in de uitoefening van hun kiesrecht geschorst en mogen tot de stemming niet worden toegelaten zolang die onbekwaamheid duurt (art. 7 Kieswetboek):

- de gerechtelijk onbekwaamverklaarden, de personen onder statuut van verlengde minderjarigheid en de geïnterneerden;

- zij die tot een gevangenisstraf van meer dan vier maanden zijn veroordeeld, op voorwaarde dat deze straf werd uitgesproken zonder uitstel en dat er geen hoger beroep meer openstaat.

De onbekwaamheid duurt zes jaar wanneer de straf meer dan vier maanden tot minder dan drie jaar bedraagt en twaalf jaar wanneer de straf ten minste drie jaar bedraagt;

- zij die ter beschikking van de Regering zijn gesteld onder de vorm van een internering.

WANNEER EN HOE GELDIG STEMMEN ?

Men kan gaan stemmen tussen 8 en 16 uur.

Om geldig te stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen mag men per verkiezing slechts stemmen op **één en dezelfde lijst**.

Na een lijst te hebben gekozen, kan de kiezer:

- een stem uitbrengen in het vakje bovenaan de lijst (lijststem);
- een stem uitbrengen in het vakje naast de naam van één of meerdere kandidaten (naamstem).

Wanneer er tegelijk een lijststem en één of meerdere naamstemmen op dezelfde lijst worden uitgebracht, wordt met de uitgebrachte lijststem geen rekening gehouden.

Indien men stemt op verschillende lijsten, zal dit als ongeldig worden beschouwd.

OPMAKEN VAN DE KIEZERSLIJST EN INDIENEN VAN BEZWAREN

Met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen wordt de kiezerslijst door het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente opgemaakt op 1 augustus 2006.

Wie wordt hierop vermeld en op basis van welke criteria?

- de personen van Belgische nationaliteit die voldoen aan de kiesbevoegdheidsvoorwaarden en ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van een gemeente op 1 augustus 2006 ;
- de Europese en niet-Europese onderdanen waarvan de inschrijving is aanvaard op 1 augustus 2006;
- diegenen die tussen 1 augustus 2006 en 8 oktober 2006, 18 jaar worden;
- degenen waarvan de schorsing van de kiesrechten een einde neemt tussen 1 augustus 2006 en 8 oktober 2006.

In een aantal gevallen kan men evenwel van de kiezerslijst geschrapt worden of kan men op de kiezerslijst geweigerd worden:

- de kiezers die tussen 1 augustus 2006 en 8 oktober 2006 de Belgische nationaliteit verloren hebben;

- de kiezers die na de datum waarop de kiezerslijst wordt afgesloten, het voorwerp zijn van een veroordeling of een beslissing die voor hen ofwel de uitsluiting van het kiesrecht, ofwel de schorsing van dat recht op de datum van de verkiezing meebrengt;

De kiezer heeft tevens het recht op inzage van de kiezerslijst en kan bezwaar indienen tegen:

- de onterechte inschrijving, weglating, schrapping van de kiezerslijst;
- onjuiste vermeldingen die er zouden op voorkomen.

Het bezwaar kan tot de twaalfde dag voor de verkiezingen worden ingediend bij het college van burgemeester en schepenen dat binnen de vier dagen uitspraak doet.

De beslissing van het college van burgemeester en schepenen kan aangevochten worden bij het Hof van Beroep. Dit beroep kan enkel worden ingesteld bij de zitting van het college van burgemeester en schepenen. In dit geval zendt de burgemeester onverwijld het dossier naar het Hof van Beroep. De partijen verschijnen voor het Hof binnen vijf dagen na ontvangst van het dossier en in elk geval vóór de dag die de verkiezingsdag voorafgaat. Het arrest dat geveld wordt door het Hof van Beroep wordt onverwijld ten uitvoer gelegd en is niet vatbaar voor beroep.

Elke politieke partij kan voor kiesdoeleinden kosteloos twee afschriften van de kiezerslijst bekomen, op voorwaarde dat zij een kandidatenlijst indient voor de gemeenteraad. De kandidaten kunnen op schriftelijk verzoek en tegen betaling eveneens een exemplaar van de kiezerslijst verkrijgen. Hierbij dient evenwel opgemerkt te worden dat ze de kiezerslijst niet mogen meedelen aan derden.

Tevens kunnen deze personen exemplaren van de kiezerslijst verkrijgen per gestandaardiseerde elektronische drager die worden afgeleverd op hun aanvraag tegen kostprijs.

IN EEN NOTEDOP... □□□

Kiesvoorwaarden voor Belgen :

- > Belg zijn;
- > De volle leeftijd van 18 jaar hebben bereikt;
- > In de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente ingeschreven zijn;
- > De burgerlijke en politieke rechten genieten.

Kiesvoorwaarden voor Europese burgers :

- > Onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Unie;
- > De volle leeftijd van 18 jaar bereikt hebben;
- > Ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente;
- > De burgerlijke en politieke rechten genieten;
- > Zich laten inschrijven op de kiezerslijst voor 1 augustus 2006.

Kiesvoorwaarden voor niet-Europese burgers :

- > De volle leeftijd van 18 jaar bereikt hebben;
- > Ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente;
- > De burgerlijke en politieke rechten genieten;
- > Zich laten inschrijven op de kiezerslijst voor 1 augustus 2006 (met een verklaring waarin de indiener van de aanvraag zich ertoe verbindt de Grondwet, de wetten van het Belgische volk en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden na te leven);
- > Gedurende de vijf jaar vóór de indiening van hun aanvraag hun hoofdverblijfplaats ononderbroken in België hebben, gedekt door een wettelijke verblijfstitel.

STEMPLICHT

In België is de stemming verplicht.

De stemplicht geldt automatisch voor de kiesgerechtigde Belgen. De niet-Belgen daarentegen hebben een stemrecht, wat wil zeggen dat ze enkel verplicht zijn te gaan stemmen indien ze hun aanvraag om op de kiezerslijst te worden opgenomen hebben ingediend en deze aanvaard werd.

Een onthouding is slechts strafbaar indien het gaat om een niet gewettigde onthouding. De vrederechter is vrij te beslissen wat als een gewettigde onthouding dient te worden beschouwd en wat niet. Binnen acht dagen na de afkondiging van de namen van de gekozenen maakt de procureur des Konings de lijst op van de kiezers die niet aan de stemming hebben deelgenomen en wier verschoning niet is aangenomen. De kiezer die niet aan zijn stemplicht voldaan heeft, verschijnt op een eenvoudige oproeping voor de politierechtbank, die beslist zonder mogelijkheid van beroep.

De toepasselijke straf voor een eerste inbreuk bestaat uit een berisping of een geldboete van 25 tot 50 euro. In geval van herhaling loopt deze geldboete op van 50 tot 125 euro.

Indien de niet gewettigde onthouding ten minste vier maal voorkomt binnen vijftien jaar, wordt de kiezer voor tien jaar van de kiezerslijsten geschrapt en kan hij gedurende die tijd geen benoeming, bevordering of onderscheiding krijgen van een openbare overheid.

Gelet op de stemplicht schrijft u dus best zo snel mogelijk naar de vrederechter van uw kanton en legt u uit om welke redenen u niet heeft kunnen stemmen als u niet persoonlijk heeft kunnen stemmen of geen volmacht heeft kunnen verlenen. Bij dit schrijven dient u desgevallend de bewijsstukken te voegen, waarover u beschikt.

STEMMEN

In principe moet de kiezer zijn stem persoonlijk uitbrengen. Bepaalde kiezers kunnen echter **stemmen bij volmacht** (artikel 42 bis van het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek). Hierdoor kan de volmachtdrager in de plaats van de volmachtgever stemmen. Zijn gerechtigd om volmacht te geven, de kiezers:

1. die wegens ziekte of gebrekkigheid niet in staat zijn om zich naar het stembureau te begeven of er naar toe gevoerd te worden. Deze onbekwaamheid moet blijken uit een medisch attest;
2. die om beroeps- of dienstredenen in het buitenland vertoeven, alsook de

4. die de dag van de stemming ten gevolge van een gerechtelijke maatregel in een toestand van vrijheidsbeneming verkeren.

Dit moet blijken uit een attest van de directie van de instelling waar betrokkene verblijft;

5. die omwille van hun geloofsovertuiging in de onmogelijkheid verkeren zich ter stemming aan te bieden.

Dit moet blijken uit een verklaring van de religieuze overheid;

6. de studenten die wegens studieredenen in de onmogelijkheid verkeren zich naar het stembureau te begeven.

Hier moet de schooldirectie een bewijsschrift afleveren;

7. die om andere dan hierboven vermelde redenen, op de dag van de stemming afwezig zijn van hun woonplaats omwille van een tijdelijk verblijf in het buitenland en zich bijgevolg in de onmogelijkheid bevinden om zich in het stembureau te melden, voor zover die onmogelijkheid door de burgemeester van zijn woonplaats vastgesteld is, na het voorleggen van de nodige bewijsstukken;

De aanvraag moet uiterlijk de vijftien-

BIJ VOLMACHT

kiezers, leden van zijn gezin of zijn gevolg, die daar verblijven of zich op de dag van de verkiezing in het binnenland bevinden en in de onmogelijkheid verkeren zich in het stembureau aan te bieden.

Dit moet gestaafd worden door de overheid of werkgever;

3. die het beroep van schipper, marktkramer of kermisreiziger uitoefenen en de leden van het gezin die met hen samenwonen.

De uitoefening van het beroep blijkt uit een attest, afgeleverd door de burgemeester van de gemeente waar betrokkenen in het bevolkingsregister zijn ingeschreven;

de dag voor de verkiezing worden ingediend. Wanneer de burgemeester de aanvraag aanvaardt, levert hij een daartoe bestemd attest af.

Iedere volmachtdrager mag slechts een keer in iemands anders plaats stemmen.

De volmacht wordt geregeld via een document dat gratis door de gemeente ter beschikking wordt gesteld of kan afgehaald worden van het internet.

Het formulier moet door de lastgever en door de gemachtigde ondertekend worden. Laatstgenoemde moet zijn stem uitbrengen in het stembureau waar de lastgever zou gestemd hebben.

BIJSTAND BIJ HET STEMMEN

Krachtens een ministerieel besluit van 6 mei 1980 dient er in elk gebouw waarin stembureaus zijn ondergebracht een speciaal stemhokje ten behoeve van de mindervalide kiezers te worden voorzien.

Indien een kiezer, wegens een fysieke handicap, niet in staat is om zich alleen naar het stemhokje te begeven of om zelf zijn stem uit te brengen, kan hij aan de voorzitter de toestemming vragen om zich door iemand te laten geleiden of bij te staan (art. 37 van het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek).

Ook artikel 9 van de wet betreffende de geautomatiseerde stemming bepaalt dat in een geautomatiseerd stembureau de kiezer die moeilijkheden ondervindt om zijn stem uit te brengen, kan vragen om bijgestaan te worden door de voorzitter van het stembureau of door een bijzitter die door deze laatste aangewezen wordt.

DE GEAUTOMATISEERDE STEMMING

magneetkaart in de lezer. De kiezer kan na het inbrengen van zijn magneetkaart, de taal van de stemprocedure kiezen.

Het scherm geeft hem aanwijzingen tijdens de hele verrichting. Eerst moet hij de lijst van zijn keuze selecteren en zijn stem uitbrengen op die lijst (lijststem of één of meerdere kandidaten van dezelfde lijst). Wanneer de kiezer gestemd heeft met behulp van de leespen, dient hij zijn keuze te bevestigen. Vanaf dat moment is de stem definitief. De kiezer kan zijn stem annuleren of tenietdoen en opnieuw beginnen zolang er geen bevestiging is.

Ook blanco stemmen kan. Als men zijn kaart teruggeeft zonder gestemd te hebben, wordt de stem beschouwd als blanco.

De geautomatiseerde stemming, die bij wet van 11 april 1994 werd ingevoerd, is van toepassing op het hele Brusselse Gewest.

Een geautomatiseerd stemsysteem omvat per stembureau:

- een elektronische stembus;
- één of meer stemmachines die elk uitgerust zijn met een beeldscherm, een eenheid van het lezen en registreren van magneetkaarten en een leespen.

Bovendien beschikt elke gemeente over één of meer elektronische systemen voor de optelling van de stemmen die zijn uitgebracht in de verschillende stembureaus.

Een doorsnee stembureau telt gemiddeld 800 kiezers.

Stemprocedure:

De geautomatiseerde stemming en de traditionele stemming verschillen onderling zeer weinig op het vlak van de procedure in het stembureau.

Magneetkaarten vervangen de stembiljetten.

Nadat de kiezer zijn identiteitskaart en oproepingsbrief heeft voorgelegd, krijgt hij van de voorzitter een magnetische kaart in plaats van een of meerdere stembiljetten. Deze kaart werd vooraf operationeel gemaakt voor een bepaalde verkiezing en voor een stembureau.

In het stemhokje steekt de kiezer zijn

Na het stemmen wordt de magnetische kaart aan de voorzitter overhandigd die nagaat of er geen merkteken is op aangebracht; de kaart wordt in de lezer van de stembus gestoken en de stem wordt geregistreerd.

Betrouwbaarheid en parlementaire controle:

Vooraleer een geautomatiseerd stelsysteem erkend kan worden, moet het een groot aantal tests doorstaan. Deze worden uitgevoerd door het **Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest** en garanderen dat de stem van de kiezer correct wordt geregistreerd op de magnetische kaart en nauwkeurig wordt weergegeven bij de telling.

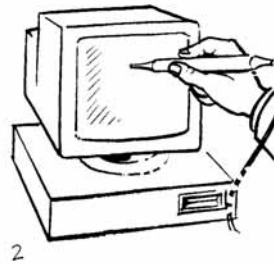
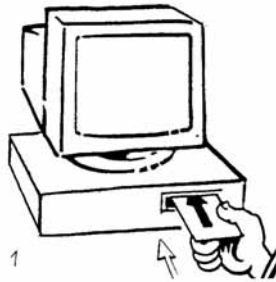
Voor elke verkiezing, worden de programma's gemaakt door de gewestelijke administratie. De software wordt gecodeerd en bevat verschillende beveiligingen. De programmatuur wordt onder verzegelde omslag en tegen ontvangstbewijs samen met de individuele magnetische kaarten, de geheugendragers en de veiligheidscodes voor elke bureauvoorzitter aan de magistraten-voorzitters van de kiesbureaus bezorgd. De stem van de kiezer wordt geregistreerd op een magnetische kaart die in de verzegelde stembus blijft en dus gecheckt kan worden in geval van problemen. Een nalezingsprogramma maakt het mogelijk te verifiëren of de stem van de kiezer wel dezelfde is als die welke op de kaart staat. De kandidaten (en indien nodig de kiesbureaus) kunnen zich echter vooraf vergewissen van deze gelijkvormigheid.

Rekening houdend met het stemgeheim, kan deze software bezwaarlijk in het kiesbureau zelf geïnstalleerd worden. Om elke betwisting of beschadiging te vermijden maakt de voorzitter een veiligheidskopie van de informatiegegevens die geregistreerd zijn op de originele geheugendragers van de elektronische stembus. De stemsoftware, de magnetische dragers en de individuele kaarten worden tot na de geldigverklaring van de verkiezingen bewaard en kunnen dus zonodig geverifieerd worden.

Een **college van experts**, samengesteld uit vier effectieve experts en vier plaatsvervangers en aangewezen door het Brussels Parlement, kan wettelijk controle uitoefenen op de kiesverrichtingen en de volledige software. Zulks gebeurt onafhankelijk in door de experts willekeurig gekozen kiesbureaus. Na de verkiezing legt het college van experts een verslag neer bij de Regering. Daarin worden hun bevindingen, aanbevelingen en verbeteringen betreffende de geautomatiseerde stemming uiteengezet. De broncodes worden in een bankkluis bewaard.

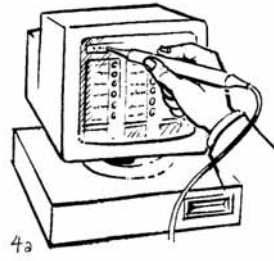
Hoe elektronisch stemmen?

Steek de magneetkaart in de gleuf van de kaartlezer.

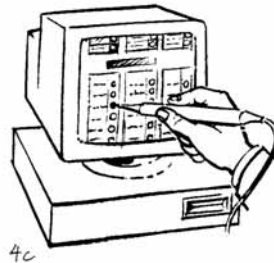
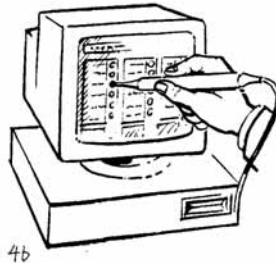
Houd steeds de leespen loodrecht voor het scherm bij het drukken van uw keuze.

Kies de lijst waarvoor u wil stemmen door met de leespen in de zone van de gekozen lijst te drukken. Er zijn twee mogelijkheden om geldig te stemmen:

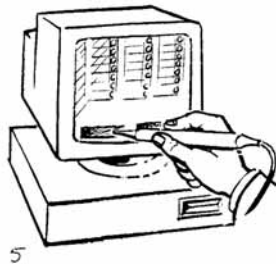
Ofwel een lijststem,

Ofwel een naamstem voor één...

...of meer kandidaten.

Indien u zich vergist, kan u de stem onderaan links annuleren of tenietdoen en opnieuw een keuze maken. Uw definitieve keuze moet telkens onderaan rechts bevestigd worden.

Na de laatste bevestiging krijgt u de magneetkaart terug en overhandigt ze aan de voorzitter.

VERKIESBAARHEIDS- VOORWAARDEN

Om verkozen te kunnen worden tot gemeenteraadslid en het te kunnen blijven moet men kiezer zijn en de kiesbevoegdheidsvoorwaarden vervullen.

Zijn niet verkiesbaar:

1. zij die van het recht tot verkiesbaarheid zijn ontzegd bij veroordeling;
2. de onderdanen van de andere Lidstaten van de Europese Unie die, tengevolge van een individuele burgerrechtelijke of een strafrechtelijke beslissing in hun Staat van herkomst ontheven zijn van het recht om verkozen te worden, krachtens het recht van die Staat;
3. zij die, onverminderd de onder 1 en 2 beschreven bepalingen, zelfs met uitstel, veroordeeld werden wegens één van de inbreuken voorzien bij de artikelen 240, 241, 243 en 245 tot 248 van het Strafwetboek en gepleegd bij de uitoefening van gemeenteambten*. Deze onverkiesbaarheid vervalt 12 jaar na de veroordeling.

4. burgers van buiten de Europese Unie, ook al verblijven ze in België en mogen ze stemmen.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat ook de niet-Belgische Europese burgers verkozen kunnen worden, dit in tegenstelling tot de niet-Europeanen, die uitsluitend kiezer kunnen zijn.

Met andere woorden kan de niet-Belgische Europese burger:

- kiezer worden;
- kandidaat-raadslid zijn;
- schepen worden.

Maar hij kan evenwel geen burgemeester worden (artikel 13 van de nieuwe gemeentewet).

* Deze artikelen van het Strafwetboek bepalen gevangenisstraffen en geldboeten wegens ontvreemdingen gepleegd door openbare ambtenaren, alsmede wegens omkoping van ambtenaren.

PARITEIT MAN-VROUW OP DE LIJSTEN

Ingevolge de ordonnantie van 10 februari 2005 zullen voor de gemeenteraadsverkiezingen op 8 oktober 2006 de kandidatenlijsten uit 50% mannen en 50% vrouwen bestaan, met de verplichting de eerste twee plaatsten aan kandidaten van een verschillende sekse voor te behouden.

Daarenboven verplicht voortaan artikel 11bis van de Grondwet de aanwezigheid van personen van verschillend geslacht in de colleges van burgemeester en schepenen.

Reeds vóór 2000 kon men vaststellen dat het aantal vrouwelijke gemeenteraadsleden en burgemeesters in Brussel

Periode	Gemeenteraadsleden ♀	Schepenen ♀	Burgemeesters ♀
België 1988-1994	14,0 %	10,0 %	4,0 %
België 1994-2000	23,0 %	15,2 %	5,6 %
België 2000-2006	27,0 %	20,0 %	8,0 %
Brussel 1988-1994	26,0 %	16,0 %	10,5 %
Brussel 1994-2000	26,3 %	30,0 %	10,5 %
Brussel 2000-2006	39,0 %	30,5 %	16,0 %

Tableau 5

ver boven het Belgische gemiddelde uitstak. De verkiezingen van 2000 hebben de doorbraak verwezenlijkt van vrouwen verkozen in de raad, zonder evenwel een merkbare vooruitgang in de uitvoerende organen te bewerkstelligen. De lijsten bevatten gemiddeld reeds 44 % kandidates*. Er zijn dus in verhouding minder vrouwen verkozen dan dat er kandidaten waren.

*Zonder precisering over hun al dan niet nuttige volgorde. Bepaalde partijen of lijsten passen het principe van de rits (d.i. afwisseling op de lijsten man-vrouw-man-vrouw...) vrijwillig toe.

INDIENING VAN DE KANDIDATUREN

Artikel 23 van het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek bepaalt dat de voordracht van de kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen moet ondertekend worden door:

- hetzij ten minste twee uittredende gemeenteraadsleden;
- hetzij:
  - ten minste 100 gemeenteraadskiezers in gemeenten van 20.000 inwoners en meer;
  - ten minste 50 gemeenteraadskiezers in gemeenten met minder dan 20.000 inwoners.

De kandidaturen worden aan de voorzitter van het hoofdbureau van de gemeente overhandigd op de negenentwintigste en de achtentwintigste dag voor de verkiezingen (in casu zaterdag 9 september 2006 of zondag 10 september 2006 tussen 13 en 16 uur).

De niet-Belgische kandidaten van de Europese Unie voegen bij de akte van aanvaarding van hun kandidaatstelling een eigenhandig geschreven en ondertekende verklaring met vermelding van nationaliteit en adres van hun hoofdverblijfplaats.

Tevens verklaren ze:

- in een andere lidstaat van de Europese Unie geen ambt of mandaat uit te oefenen dat gelijkwaardig is met dat van gemeenteraadslid, schepen of burgemeester;
- in een andere lidstaat van de Europese Unie geen func-

ties uit te oefenen die, naar Belgische normen, onverenigbaar zijn met het ambt van gemeenteraadslid, schepen of burgemeester (artikel 71 nieuwe gemeentewet) (vb. Gouverneur, arrondissementscommissaris of politie-ambtenaar).

- op de datum van de verkiezing niet ontheven of geschorst te zijn van het verkiesbaarheidsrecht in hun Staat van herkomst.

In de gemeenten van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest kan in de voordrachten melding worden gemaakt van de taalaanhorigheid van de kandidaten. De taalaanhorigheid van de belanghebbende wordt vastgesteld door een schriftelijke verklaring ondertekend door:

- hetzij ten minste 100 gemeenteraadskiezers die behoren tot de taalgroep waar de voordracht de belanghebbende bij indeelt. De taalaanhorigheid van de gemeenteraadskiezers wordt bepaald door de taal waarin hun identiteitskaart opgemaakt is, of, wanneer zij in de twee talen opgemaakt is, door de taal van de specifieke vermeldingen die erop aangebracht zijn;
- hetzij ten minste twee leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, die behoren tot de taalgroep waar de voordracht de belanghebbende bij indeelt;
- hetzij ten minste twee aftredende gemeenteraadsleden, die behoren tot de taalgroep waar de voordracht de belanghebbende bij indeelt, voor zover de taalaanhorigheid van deze leden werd vastgesteld, overeenkomstig de bepalingen van artikel 23 bis van het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek.

ORGANISATIE VAN DE VERKIEZINGEN

Het bureau dat wordt opgericht voor de organisatie van de verkiezingen, noemt men kiesbureau. Het is gewoonlijk samengesteld uit een voorzitter, een secretaris, een adjunct-secretaris, 5 bijzitters, 5 plaatsvervangende bijzitters (wanneer het stembureau meer dan 800 kiezers telt: artikel 14, 2°, van de wet tot organisatie van de geautomatiseerde stemming).

Iemand die zich kandidaat heeft gesteld bij de verkiezingen kan geen deel uitmaken van een kiesbureau.

De politieke partijen kunnen getuigen aanwijzen om toe te zien op de verrichtingen van de bureaus.

Men dient een onderscheid te maken tussen hoofdbureaus en stembureaus.

In elke gemeente is er één **hoofdbureau** dat instaat voor de voorbereidende verrichtingen, de algemene stemmentelling, de verdeling van de zetels, de aanwijzing van de gekozenen en het doorsturen van de resultaten van de stembureaus naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De **stembureaus** zijn de bureaus in elke gemeente waar de burgers hun stem uitbrengen.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar de gemeenteraadsverkiezingen volledig geautomatiseerd zijn, zijn er geen stemopnemingsbureaus, beter bekend als telbureaus.

BESCHERMDE EN VERBODEN LETTERWOORDEN

Normaliter mag een letterwoord, dat bovenaan de kandidatenlijst op het stembiljet of elektronisch scherm moet staan, uit **ten hoogste tweëntwintig karakters** bestaan.

Politieke partijen die in één van de federale Kamers of in het gewestelijk Parlement zijn vertegenwoordigd, kunnen bij de Regering of diens gemachtigde een akte neerleggen tot bescherming van een letterwoord, dat bovenaan de lijst zal verschijnen.

Het gebruik van bepaalde letterwoorden kan tevens worden verboden. Dit gebeurt door de Regering op verzoek van een partij die in één van beide Kamers of het in gewestelijk Parlement is vertegenwoordigd.

Het gaat hier vooral om letterwoorden die door bepaalde politieke partijen in het verleden werden gebruikt (b.v. B.S.P., P.V.V.)

De Regering publiceert vervolgens de lijst van beschermde en verboden letterwoorden in het Belgisch Staatsblad. Hieruit volgt dat andere lijsten een beschermd of verboden letterwoord niet mogen gebruiken.

Het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek voorziet bovendien in een beperking van het gebruik van ieder letterwoord met de vermelding "LB" of "burgemeester" door een lijst waarop de uittredend burgemeester van de betreffende gemeente niet voorkomt.

EVENREDIGE VERTEGENWOORDIGING

De Grondwet bepaalt dat de verkiezingen in België geschieden volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging. Dit houdt in dat de zetels naar evenredigheid van de op iedere lijst uitgebrachte stemmen worden toegekend.*.

* De verdeling van de zetels onder de lijsten:

Hiertoe dient men eerst voor elke lijst het stemcijfer vast te stellen. Dit cijfer bekomt men door optelling van alle geldige stembiljetten voor een bepaalde lijst.

Het hoofdbureau deelt het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1; 1,5; 2; 2,5; 3... enz. (systeem IMPERIALI) en rangschikt de quotiënten in de volgorde van hun belangrijkheid, totdat er voor alle lijsten samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn.

De verdeling over de lijsten geschiedt door aan iedere lijst zoveel zetels toe te kennen als haar stemcijfer quotiënten heeft opgeleverd, gelijk aan of hoger dan het laatst gerangschikte quotiënt. Dit laatste quotiënt dat recht geeft op een zetel noemt men de kiesdeler.

Voorbeeld:

Het gaat om een kleine gemeente waar 13 zetels te verdelen zijn door 2000 kiezers.

Delen van het aantal stemmen per partijlijst door 1; 1,5; 2; 2,5; 3,...

Doorstrepen van de eerste regel (:1).

In onderstaande tabel worden de 13 hoogste quotiënten aangeduid (◆ gemarkeerd). Elk van deze quotiënten levert een zetel op.

	PARTIJ A	PARTIJ B	PARTIJ C	PARTIJ D
Aantal stemmen >	480	310	940	270
— :1	480	310	940	270
:1,5	320 ◆	206 ◆	626,5 ◆	180 ◆
:2	240 ◆	155	470 ◆	135
:2,5	192 ◆	124	376 ◆	108
:3	160	103,3	313,3 ◆	90
:3,5	137	88,5	268,5 ◆	77
:4	120	77,5	235 ◆	67,5
:4,5	106,5	68,5	208,5 ◆	60
:5	96	62	188 ◆	54
:5,5	87	56	171	49
:6	80	51,7	156,7	45
Aantal zetels	3	1	8	1

Aanwijzing van de gekozenen:

Het Brussels gemeentelijk kiessysteem laat toe dat kiezers, indien ze dit wensen, een voorkeurstem uitbrengen ten voordele van een of meerdere kandidaten van eenzelfde lijst en aldus de toekenning van de zetels tussen de verschillende kandidaten beïnvloeden.

Indien de kiezer geen voorkeurstem wenst uit te brengen, kan hij voor het geheel van de lijst stemmen door een lijststem uit te brengen in het vakje dat boven aan de lijst staat.

Het geheel van de lijststemmen wordt in twee gedeeld en valt daarna ten deel aan de eerste kandidaten van de lijst in functie van de orde waarin ze voorkomen. Deze stemmen worden eerst toegevoegd aan de voorkeurstemmen verkregen door de eerste kandidaat ten belope van hetgeen nodig is om het verkiesbaarheidscijfer te bekomen.*

Vanzelfsprekend zijn alle kandidaten van een lijst verkozen indien het aantal bekomen zetels overeenstemt met het aantal kandidaten van die lijst.

Voor elke lijst met één of meer verkozenen, worden de niet-verkozen kandidaten als opvolger aangeduid op dezelfde wijze als deze voor de rangschikking van de verkozen kandidaten.

* Voorbeeld berekening van het verkiesbaarheidscijfer en aanwijzing verkozenen:

Aantal aan de lijst toegekende zetels: 5
 Aantal lijststembiljetten: 622
 Aantal naamstembiljetten: 666
 Stemcijfer lijst: $622 + 666 = 1288$

Het stemcijfer van de lijst, nl. 1288 wordt vermenigvuldigd met het door de lijst bekomen aantal zetels: $1288 \times 5 = 6440$
 Het **verkiesbaarheidscijfer** van elke lijst wordt verkregen door het totaal van de in aanmerking komende stemmen te delen door het getal van de aan de lijst toegekende zetels, vermeerderd met één ($6440 : 6 = 1073$.) Het totaal van de in aanmerking komende stemmen wordt verkregen door het getal van de stembiljetten voor een lijst (bovenaan de lijst of naast één of meer kandidaten van de lijst ingevuld) te vermenigvuldigen met het getal van de zetels dat aan de lijst toekomt.

Wanneer dit verkiesbaarheidscijfer is vastgesteld, moet het totaal van de stemmen onder de kandidaten verdeeld worden, dit op devolutieve wijze in de orde van de voordracht. Dit totaal wordt bekomen door de helft van het aantal lijststembiljetten te vermenigvuldigen met het aantal zetels, toegekend aan die lijst ($622 : 2 \times 5 = 1555$). Het bureau hoeft dan nog slechts de 1555 stemmen te verdelen onder de kandidaten, volgens de orde van voordracht. Deze verdeling geschiedt door bij het door elke kandidaat bekomen aantal naamstemmen het aantal stemmen te voegen nodig om het verkiesbaarheidscijfer te bereiken.

Kandidaten	Naamstemmen	Stemmen (wijze van overdracht)	Totaal
A	202	+871	=1073 1 ^{ste} verkozene
B	166	+684	=850 2 ^{de} verkozene
C	196		4 ^{de} verkozene
D	176		5 ^{de} verkozene
E	48		
F	197		3 ^{de} verkozene
G	171		
H	73		
I	97		
J	91		
K	160		

↓
 $871 + 684 = 1.555$

ONVERENIGBAARHEDEN

Een aantal functies wordt als onverenigbaar beschouwd met het mandaat van gemeenteraadslid.

Onverenigbaarheid mag niet worden verward met onverkiesbaarheid.

Onverkiesbaarheid heeft tot gevolg dat betrokkene volkomen en van rechtswege onbekwaam wordt geacht om een zetel te behalen.

Onverenigbaarheid daarentegen ontnemt het recht niet om verkozen te worden. De uiteindelijke installatie als raadslid kan er wel door verhinderd worden. Deze onmogelijkheid om geïnstalleerd te worden voor het mandaat waarvoor men verkozen werd, is betrekkelijk. Indien op het ogenblik van de installatie de oorzaak van de onverenigbaarheid wegvalt, zal betrokkene wel tot de beëdiging toegelaten worden. De belangrijkste onverenigbaarheden die gelden voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en schepenen worden opgesomd in de artikelen 71, 72, 73, 74 en 75 van de nieuwe gemeentewet.*

De gekozen kandidaat die binnen één maand na een tot hem gericht verzoek van het college van burgemeester en schepenen, niet afziet van het onverenigbaar ambt of van de door de gemeente verleende wedde of toelagen, wordt geacht het hem toegekende mandaat niet te aanvaarden.

* Artikel 71 van de nieuwe gemeentewet bepaalt dat de bekleders van volgende functies geen deel kunnen uitmaken van een gemeenteraad en niet tot burgemeester kunnen worden benoemd:

- 1° de provinciegouverneurs, de gouverneur en de vice-gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad en de adjunct van de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant;
- 2° de leden van het college ingesteld bij artikel 83quinquies, §2, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen (het Rechtscollege);
- 3° de militairen in actieve dienst, behalve de wederopgeroepen reserveofficieren en de dienstplichtigen;
- 4° degenen die personeelslid zijn van of een toelage of wedde ontvangen van de gemeente, met uitzondering van de vrijwillige brandweerlieden;
- 5° de politieambtenaren en de ambtenaren van de openbare macht;
- 6° de beambten van het bosbeheer, wanneer hun bevoegdheid zich uitsluit tot beboste eigendommen die aan het bosbeheer onderworpen zijn en die toebehoren aan de gemeente waarin zij hun ambt wensen uit te oefenen;
- 7° elke persoon die een ambt of mandaat uitoefent dat gelijkwaardig is aan dat van gemeenteraadslid, schepenen of burgemeester in een lokale basisoverheid van een andere lidstaat van de Europese Unie. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering stelt een enuntiatieve lijst op van ambten of mandaten die als gelijkwaardig worden beschouwd.

De bepalingen van 1° tot 6°, zijn eveneens van toepassing op de niet-Belgische onderdanen van de Europese Unie die in België verblijven voor de uitoefening in een andere lidstaat van de Europese Unie van ambten die gelijkwaardig zijn aan die bedoeld in deze bepalingen.

Artikel 72 van de nieuwe gemeentewet somt nog een aantal onverenigbaarheden op die specifiek van toepassing zijn op het ambt van burgemeester en schepenen:

- 1° de leden van de hoven, burgerlijke rechtbanken en vredegerichten;
- 2° de leden van het parket, de griffiers en de adjunct-griffiers bij de hoven, burgerlijke rechtbanken of rechtbanken van koophandel, en de griffiers van de vredegerichten;
- 3° de bedienaren van de erediensdiensten;
- 4° de agenten en beambten der fiscale besturen, in de gemeenten die tot hun werk- of ambtsgebied behoren, behoudens door de Brussels Hoofdstedelijke Regering toegestane afwijking;
- 5° de ontvangers van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn van de gemeente waarvoor het centrum bevoegd is.

Wat het mandaat van schepenen betreft, zijn de bepalingen van het eerste lid eveneens van toepassing op de niet-Belgische onderdanen van de Europese Unie die in België verblijven voor de uitoefening in een andere lidstaat van de Europese Unie van ambten die gelijkwaardig zijn aan die bedoeld in deze bepalingen.

Krachtens artikel 73 van de nieuwe gemeentewet kunnen bloed- of aanverwanten tot en met de tweede graad of echtgenoten geen lid zijn van eenzelfde gemeenteraad.

Ingevolge artikel 74 van de nieuwe gemeentewet bestaat er een onverenigbaarheid tussen de ambten van secretaris en ontvanger enerzijds en die van burgemeester, schepenen, gemeenteraadslid, anderzijds.

En tenslotte bepaalt artikel 75 van de nieuwe gemeentewet dat een tot gemeenteraadslid gekozen kandidaat die een met het lidmaatschap van de raad onverenigbaar ambt vervult, die aan een onderneming deelneemt of een beroep of ambacht uitoefent waarvoor hij een wedde of een toelage van de gemeente ontvangt, niet tot beëdiging wordt toegelaten zolang de oorzaak van de onverenigbaarheid bestaat.

IN EEN NOTEDOP □□□

Verkiezbaarheidsvoorwaarden voor de gemeenteraadsverkiezingen:

- Kiezer zijn en de kiesvoorwaarden behouden;
- Niet door een veroordeling ontzet zijn uit het recht om gekozen te worden.

Hoe geldig stemmen?

- Bovenaan de lijst of;
- Naast de naam van een of meerdere kandidaten;
- Nooit stemmen op verschillende lijsten.

Stemmen bij volmacht kan voor:

- Zieken en/of mindervaliden;
- Zij die verhinderd zijn omwille van beroeps- of dienstredenen;
- Schippers, marktkramers en kermisreizigers;
- Gevangenen;
- Kiezers verhinderd wegens hun geloofsovertuiging;
- Studenten;
- Zij die tijdelijk in het buitenland verblijven.

Aanvraag tijdig indienen met voorlegging van het vereiste attest. Informeer u bij het gemeentehuis.

BEOORDELING VAN DE GELDIGHEID VAN DE VERKIEZING

In principe spreekt elke nieuwe assemblee zich uit over de regelmatigheid van zijn verkiezing en onderzoekt het de geloofsbrieven van zijn leden. Zij oordeelt ook over de onverenigbaarheden die een bepaald lid treft.

Voor wat echter de **geldigheid van de gemeenteraadsverkiezingen** betreft, is er bij het Rechtscollege, zoals bedoeld in artikel 83quinquies, §2, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 betreffende de Brusselse instellingen, en eventueel bij de Raad van State een bijzondere procedure voorzien tot vernietiging van de verkiezing of wijziging van de zetelverdeling.

Het onderzoek naar de geldigheid van de gemeenteraadsverkiezingen is door de wet in eerste instantie toegankelijk aan het **Rechtscollege** en in beroep aan de **Raad van State**. Beide kunnen de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen vernietigen. Daarboven is het ook mogelijk dat het

Rechtscollege wijzigingen aanbrengt aan de zetelverdeling en aan de rangorde van de raadsleden. Het onderzoek van de geldigheid van de verkiezing geschiedt als gevolg van **bezwaren** die enkel kunnen worden ingediend door de kandidaten. Elk bezwaar moet schriftelijk worden voorgelegd binnen 40 dagen te rekenen vanaf de dagtekening van het proces-verbaal van de verkiezing. Nadien moet het bezwaar worden verworpen. Er is geen enkele andere vormvereiste voorzien.

Indien geen enkel bezwaar wordt ingediend binnen de gestelde termijn, worden de verkiezingen als geldig beschouwd.

Het Rechtscollege doet uitspraak over de geloofsbrieven van de verkozenen en de opvolgers en kan ambtshalve hun verkiezbaarheid onderzoeken en de rangorde wijzigen. De nieuwe gemeenteraden worden pas geïnstalleerd nadat het Rechtscollege de bezwaren heeft verworpen of

na verloop van de termijn waarbinnen bezwaar moet worden ingediend. Het Rechtscollege kan de verkiezing alleen ongeldig verklaren wanneer de vastgestelde onregelmatigheden van die aard zijn dat zij de zetelverdeling tussen de lijsten kunnen beïnvloeden. De uitspraak gebeurt binnen de 30 dagen na het indienen van het bezwaar.

De onregelmatigheden die geen invloed hebben gehad op het resultaat en geen andere zetelverdeling tot gevolg hebben, geven geen aanleiding tot vernietiging van de verkiezing. Indien het Rechtscollege binnen dertig dagen na indiening van het bezwaar geen uitspraak heeft gedaan, wordt het bezwaar als verworpen beschouwd en is de uitslag van de verkiezing, vastgesteld door het hoofdbureau, definitief.

De vernietiging van de verkiezingen hangt bijgevolg af van de weerslag die de onregelmatigheid heeft op de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten.

Het Rechtscollege kan dus een

verkiezing niet vernietigen omwille van het feit dat er onregelmatigheden zijn gebeurd zonder dat men kan achterhalen of deze onregelmatigheden invloed hebben gehad op de zetelverdeling.

Wanneer er geen bezwaar is ingediend, beperkt het Rechtscollege zich tot het onderzoek van de juistheid van de zetelverdeling tussen de lijsten en van de rangorde waarin de raadsleden en de opvolgers gekozen zijn verklaard. Zij wijzigt, in voorkomend geval, ambtshalve de zetelverdeling en de rangorde. Het Rechtscollege kan immers de verkiezing alleen ongeldig verklaren op grond van een bezwaar.

De Raad van State oordeelt in hoger beroep over beslissingen van het Rechtscollege. De Raad van State oordeelt in deze hoedanigheid niet uitsluitend over de wettigheid van de beslissing van het Rechtscollege en beperkt zich dus niet tot het louter vernietigen van de bestreden beslis-

sing. Hij beslecht zelf het geschil. Het beroep bij de Raad van State kan worden ingesteld door de kandidaten die bezwaar hebben ingediend bij het Rechtscollege en aan wie de beslissing van het Rechtscollege is bekendgemaakt.

Op straffe van nietigheid moet het beroep ingediend worden binnen de 8 dagen volgend op de betekening van de beslissing of bij ontstentenis van beslissing van het Rechtscollege. Het verzoekschrift, ondertekend door een advocaat of door de partij zelf, moet bij aangetekende brief worden gericht aan de Raad van State en moet de naam, hoedanigheid en woonplaats van iedere verzoekende partij vermelden en een uiteenzetting van de feiten en de middelen. Het beroep bij de Raad van State is niet schorsend, behalve wanneer de beslissing van het Rechtscollege de verkiezing vernietigt of de verdeling van de zetels onder de lijsten wijzigt.

Deze regeling moet vermijden dat klachten worden ingediend enkel en

alleen om de installatie van de nieuwe gemeenteraad te verhinderen.

Voor de ontvankelijkheid van de middelen is vereist dat zij in eerste aanleg voor het Rechtscollege door dezelfde eiser worden aangevoerd. Van deze regel wordt slechts afgeweken indien het om een middel van openbare orde gaat of indien men kan bewijzen dat het nieuwe middel voordien, voor het Rechtscollege, niet kon worden aangevoerd, omdat men toen de feiten niet kon kennen die aan dit middel ten grondslag lagen. Het arrest moet binnen de 60 dagen na indiening van het beroep met redenen omkleed en in openbare zitting worden uitgesproken.

VERKIEZING VAN DE O.C.M.W.-RADEN

Naast de gemeenteraad heeft elke gemeente een O.C.M.W.-raad die onrechtstreeks verkozen wordt. Dit wil zeggen dat de leden van de O.C.M.W.-raad gekozen worden door de leden van de gemeenteraad uit een lijst van kandidaten die wordt voorgedragen door de gemeenteraadsleden.

Deze voordrachten gebeuren schriftelijk met instemming van de voorgestelde kandidaten.

Een gemeenteraadslid mag niet meer dan één voordrachtsakte voor een O.C.M.W.-raadslid ondertekenen. Deze voordrachtsakte moet op de tiende dag voor de verkiezing, tussen 16 en 19 uur, in tweevoud worden ingediend op het gemeentehuis. De burgemeester neemt de voordrachtsakten in ontvangst. Het aantal te verkiezen leden is ook hier afhankelijk van het bevolkingscijfer van de gemeente.

De verkiezing van de O.C.M.W.-raad heeft plaats op de derde maandag na installatie van de gemeenteraad. De burgemeester en schepenen kunnen geen deel uitmaken van de raad voor maatschappelijk welzijn. Bovendien mag een personeelslid van de gemeente dat door het betrokken O.C.M.W. wordt bediend geen lid zijn van de O.C.M.W.-raad.

De O.C.M.W.-raad mag ten hoogste uit één derde gemeenteraadsleden bestaan.

DE VERKIEZINGS- CAMPAGNE

De uitgaven die de politieke partijen, alsook de kandidaten, voor hun verkiezingscampagne mogen doen, zijn niet onbeperkt.

Krachtens de Wet van 7 juli 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de provincie-

raden en de gemeenteraden, de districtsraden en voor de rechtstreekse verkiezing van de raden voor maatschappelijk welzijn, situeert de beperking van de verkiezingsuitgaven zich op drie niveaus: per politieke partij die een gewestelijk lijstnummer en een beschermd letterwoord heeft verkregen, per lijst en per kandidaat.

Het is de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die de maximumbedragen vaststelt van de uitgaven per lijst en per kandidaat in functie van het aantal kiezers in elke gemeente.

Worden beschouwd als uitgaven voor verkiezingspropaganda: alle uitgaven voor mondelinge, schriftelijke, auditieve en visuele boodschappen die erop gericht zijn het resultaat van een politieke partij, een lijst en hun kandidaten gunstig te beïnvloeden en die verricht worden tijdens een periode van drie maanden vóór de verkiezingen.

Tijdens deze periode zijn volgende manier van propaganda strikt verboden:

1. de verkoop of het verspreiden van gadgets;
2. het voeren van commerciële telefooncampagnes;
3. het uitzenden van reclamespots in de media of bioscopen;
4. het gebruik van commerciële reclameborden of affiches;
5. het gebruik van niet-commerciële reclameborden of affiches groter dan 4 m².

Iedere kandidaat verbindt zich ertoe om de uitgaven ten gevolge van hun campagne aan te geven. De kandidaat die lijststaanvoerder is, verbindt er zich eveneens toe de uitgaven voor de verkiezingspropaganda van zijn lijst aan te geven. En tenslotte dient ook een politieke partij die een gewestelijk lijstnummer wenst te verkrijgen, er zich toe te verbinden de verkiezingsuitgaven voor deze lijst aan te geven.

Daarnaast dient op alle niveaus de herkomst van de geldmiddelen gekend te zijn. Meer nog, de giften van de natuurlijke personen hoger dan 125 euro kunnen niet aanvaard worden zonder de identiteit van de schenker te registreren.

Al deze verklaringen dienen binnen dertig dagen na de verkiezingen te worden neergelegd op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg maakt, na analyse, een verslag op dat tussen de 60ste en 75ste dag na de verkiezingen op de griffie kan geconsulteerd worden door de kiezer.

Na het verstrijken van deze termijn, stuurt hij de verklaringen, de verslagen en de eventuele opmerkingen van de kandidaten naar het Controlecollege, georganiseerd door het Brussels Parlement. Het Controlecollege doet binnen de 90 dagen, na ontvangst van alle verslagen, uitspraak over de juistheid en de volledigheid van elk verslag.

De klachten tegen een kandidaat ten gevolge van het niet-naleven van de wetgeving terzake behoren tot de bevoegdheid van het Rechtscollege dat het mandaat, dat de kandidaat is toegekend, kan intrekken.

